

DEBRECENI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR
MAGYAR NEMZETI LEVÉLTÁR HAJDÚ-BIHAR MEGYEI LEVÉLTÁRA
MTA DEBRECENI AKADÉMIAI BIZOTTSÁG
ÉSZAK-ALFÖLD FEJLŐDÉSÉÉRT EGYESÜLET
BALASSI FERENC KULTURÁLIS ÉS KÖZÖSSÉGTEREMTŐ EGYESÜLET

„INTERDISZCIPLINARITÁS A RÉGIÓKUTATÁSBAN VII.”

NEMZETKÖZI TUDOMÁNYOS KONFERENCIA

ISBN 978-963-473-975-3

REZÜMÉ KÖTET

DEBRECEN, 2017. NOVEMBER 30.

A KONFERENCIA HELYE:

MTA DEBRECENI TERÜLETI BIZOTTSÁGÁNAK SZÉKHÁZA

4032 DEBRECEN, THOMAS MANN U. 49.

A konferencia fővédnöke:

Prof. Dr. Petó Károly
dékán

Szerkesztette:

Dr. Dajnoki Krisztina

Dr. Pierog Anita

Dr. Szálkai Tamás

A KONFERENCIA PROGRAMJA

(Csokonai terem)

9.30 REGISZTRÁCIÓ

10.00 MEGNYITÓ

Levezető elnök: *Dr. habil. Dajnoki Krisztina*, intézetigazgató, Vezetés- és Szervezéstudományi Intézet (DE GTK)

Köszöntőt mond *Prof. Dr. Gergely Pál*, az MTA DAB elnöke

A konferenciát megnyitja *Prof. Dr. Popp József*, tudományos és külkapcsolati dékánhelyettes (DE GTK)

Régió kutatás konferencia új köntösben az ötletgazda szemével – *Dr. Szálkai Tamás*, levéltáros (MNL HBML)

A Magyar Nemzeti Levéltár Békés, Jász-Nagykun-Szolnok és Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltára kiállításait bemutatják *Dr. Erdész Ádám, Csöngé Attila, Kujbusné dr. Mecsei Éva* megyei levéltár-igazgatók

10.20 PLENÁRIS ÜLÉS

10.20 *Dr. Bácsné dr. habil. Bába Éva*, egyetemi docens (DE GTK): Sportgazdasági kutatások a Debreceni Egyetemen

10.40 *Dr. habil. P. Szalay Emőke*, CSc, etnográfus: A református egyházművészet iparművészeti és néprajzi jelentősége

11.00 *Kávészünet*

Párhuzamos előadások a Csokonai teremben, a Holló László teremben és a Klubteremben

11.15 – 12.30 I. szekció / III. szekció / V. szekció

12.30 *Ebédészünet*

13.00 – 14.45 II. szekció / IV. szekció / VI. szekció

14.45 *Kávészünet*

Program – Csokonai terem

I. SZEKCIÓ: TÖRTÉNETTUDOMÁNY

Levezető elnök: Dr. Brigovác László PhD, levéltáros (MNL Hajdú- Bihar Megyei Levéltára)

- 11.15 Mihók Richárd: Adalékok Beregszász középkori történetéhez
- 11.30 Dr. habil. Tózsza-Rigó Attila: Interregionális üzleti hálózatok az északnyugat-magyarországi és a morva térségek között a 16. században
- 11.45 Dr. Erdész Ádám PhD: „Bihar vármegye rövid története” Márki Sándor első megyetörténeti munkája
- 12.00 Dr. Szálkai Tamás PhD: Archívum végveszélyben – Bihar vármegye levéltárának hányattatásai a 20. század első felében
- 12.15 Prof. Dr. Kiss Éva: A határok kérdése Közép- és Kelet-Európa régióiban

12.30 EBÉDSZÜNET

II. SZEKCIÓ: KÖZGYŰJTEMÉNYEK

Levezető elnök: Dr. Szálkai Tamás PhD, levéltáros (MNL Hajdú- Bihar Megyei Levéltára)

- 13.00 Kujbusné dr. Mecsei Éva PhD: Közönségkapcsolati lehetőségek az MNL SZSZBML-ben
- 13.15 Csöngé Attila: Levéltári nyitás a lakosság felé JNSZ megyében: miért és hogyan?
- 13.30 Szikla Gergő: Az MNL Hajdú-Bihar Megyei Levéltárának Gulág-projektje: forrásfeltárás és adatbázisok
- 13.45 Czégé Petra Gabriella: Közművelődés a Magyar Nemzeti Levéltár Békés Megyei Levéltárában
- 14.00 Dr. Kührner Éva PhD: Szabolcs-Szatmár- Bereg közgyűjteményei a régiókutatók szolgálatában
- 14.15 Nagyné Marton Andrea: A Méliusz Juhász Péter Könyvtár Helyismereti Gyűjtemény és Fotótárának bemutatása

14.30 KÁVÉSZÜNET

Program – Holló László terem

III. SEKCIÓ: AGRÁR- ÉS GAZDÁLKODÁSTUDOMÁNY

Levezető elnök: Dr. Szabó G. Gábor, kandidátus, tudományos főmunkatárs (Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont)

- 11.15 Dr. Szabó G. Gábor: Az együttműködési aktivitás és értékesítési csatornaválasztás regionális különbségei a magyar mezőgazdaságban egy empirikus kutatás alapján
- 11.30 Dr. Csipkés Margit, PhD: A megújuló energiaforrások elterjedési lehetősége az Észak-alföldi régióban
- 11.45 Tomócsik Attila: Talajkémiai változások szennyvíziszap komposzt kezelés hatására
- 12.00 Novák Norbert: Magyarország műtrágya felhasználásának bemutatása
- 12.15 Harcsa Milán: „Csak az aljas köznép előtt kedves” italtól a Hungarikumig, avagy a pálinka becsülete

12.30 EBÉDSZÜNET

IV. SEKCIÓ: MENEDZSMENT

Levezető elnök: Dr. habil. Dajnoki Krisztina, egyetemi docens (Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar)

- 13.00 Dr. habil. Gályász József: A CANVAS üzleti modell alkalmazása egyetemi részvételű inkubációs szervezet kialakításában
- 13.15 Szabolcsi Sára: A HR új kihívásai és az EFQM Kiválóság Modell
- 13.30 Héder Mária: A „munkaélmény” menedzsment jelentősége szervezeti szempontból
- 13.45 Dr. habil. Juhász Csilla: A jövő diplomás munkavállalóinak felsőoktatási motivációi
- 14.00 Hanesz Júlia: Végzettség és jövedelem kapcsolatának vizsgálata a visegrádi országokban
- 14.15 Tobak Júlia: Családi vállalkozások utódlási helyzetének elemzése az Észak-Alföld régió egyes vállalkozásaiban
- 14.30 Kerecsi Dóra: A kiegészítő melléklet információtartalmának vizsgálata különböző tevékenységet végző vállalkozások példáin keresztül

14.45 KÁVÉSZÜNET

Program – Klubterem

V. SZEKCIÓ: JOGTÖRTÉNET ÉS MODERN ASPEKTUSOK

Levezető elnök: Dr. Papp László PhD, egyetemi adjunktus (Debreceni Egyetem Állami- és Jogtudományi Kar)

- 11.15 Dr. Megyeri-Pálffy Zoltán, PhD: Orbán Ferenc építész-tanár bírósági épületei Debrecenben és környékén
- 11.30 Deák Viktória: Szükségtelen, aránytalan és abszurd. Esetek a Debreceni Királyi Törvényszék jogos védelemmel kapcsolatos ítélezési gyakorlatából
- 11.45 Szabó Zsanett: Az osztrák Btk. bevezetése, és annak gyakorlati jelentősége hazánk joggyakorlatában
- 12.00 Dr. Koch Krisztina, PhD: Nostalgia és hagyomány – Kulturális turizmus Hajdú-Bihar megyében
- 12.15 Hubert Erzsébet: Népi hagyományok, mesterségek kutatása – értékmentés a Hajdú-Bihar Megyei Népművészeti Egyesületnél

12.30 EBÉDSZÜNET

VI. SZEKCIÓ: SPORTMENEDZSMENT

Levezető elnök: Dr. Bácsné dr. habil. Bába Éva, egyetemi docens (Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar)

- 13.00 Kun Gergő: Vállalkozási hajlandóság a Debreceni Egyetem hallgatói körében
- 13.15 Bartha Éva: Fogyasztói motivációs vizsgálatok fitness szolgáltatást igénybe vevők körében
- 13.30 Boda Eszter: A hazai kalandparkok helye a sportszolgáltatások piacán
- 13.45 Madarász Tamás: Ki a győztes? A sportágak versenye a nézők kegyeiért
- 14.00 Gabnai Zoltán: A fizikai inaktivitás nemzetgazdasági terhei
- 14.15 Dr. Pfau Christa, PhD: A fizikai aktivitás, mint egészség befektetés
- 14.30 Balogh Renátó: Sportszolgáltatások kereslet-kínálat mérlege; avagy mit kíván a foci drukker?

14.45 KÁVÉSZÜNET

ÖSSZEFOGLALÓK

SPORTSZOLGÁLTATÁSOK KERESLET-KÍNÁLAT MÉRLEGE; AVAGY MIT KÍVÁN A FOCI DRUKKER?

Szerzők: Bácsné Bába Éva – Balogh Renátó – Fenyves Veronika – Dajnoki Krisztina

Hazánkban a szabadidősport területén a kormányzati törekvéseknek, és az emberek egészséges életmód felé fordulásának köszönhetően megnőtt a sportszolgáltatások iránti kereslet. Ez a kereslet növekedés – a folyamatosan megújuló sportinfrastruktúra ellenére – a látványsportban mindezidáig nem történt meg. Távlati, hosszú távú tervként a magyar sportszolgáltatások mind keresleti, mind kínálati oldalának a felmérését tűztük ki célul. Vizsgálatunkban arra a kérdésre fogjuk keresni a választ, hogy a szabadidősportban már megjelenő, és a látványsportban remélt kereslet növekedésnek, vajon meg tud-e felelni a kínálati oldal. Kutatásunk hazai és Európai Unió színteret egyaránt érinteni fog.

Jelen előadásban a látvány-csapatsportok közül a labdarúgást választottuk, hogy megvizsgáljuk, milyen tényezők befolyásolják a fogyasztói keresletet. Az előadásban bemutatásra kerülnek, az első osztályú bajnoki mérkőzések átlagnézőszám adatai, egészen az 1950-es évektől napjainkig. A rendszerváltás után végbement gyökeres társadalmi változásokat – melyek komoly hatást gyakoroltak mind az aktív, mind a passzív sportfogyasztási szokásokra – KSH adatok felhasználásával kívánjuk ismertetni. Az átlagnézőszám adatokat összevetettük a magyar lakosság jövedelmi helyzetének, és kulturális fogyasztásának változásával. A fogyasztói keresletet befolyásoló tényezőket dokumentumelemzéssel tártuk fel.

A magyar szurkolók körében végzett kutatás szerint, a sportteljesítmény minősége csupán a hatodik, a nyolc motivációs tényező rangsorában. Az átlagnézőszám csökkenését nem kizárólag a sport teljesítmény színvonalának visszaesése eredményezte. A sport mellett a kultúra más szegmensei is rengeteg fogyasztót veszítettek a rendszerváltást követő években. A reáljövedelem visszaesése, a munkanélküliség növekedése és az infláció, az életszínvonal csökkenéséhez vezetett, melynek következtében a háztartások csökkentették kulturális kiadásaikat. A labdarúgó stadionokban eközben megjelentek a '90-es években alakult huligán és ultra csoportok, ezeknek egy szűk, ám szélsőséges köre megváltoztatta a mérkőzésen uralkodó hangulatot, így a magyar futball kultúráját. Az alacsony átlagnézőszámmal nem kizárólag a magyar futball küszködik, hanem a környező országok bajnokságai is.

FOGYASZTÓI MOTIVÁCIÓS VIZSGÁLATOK FITNESS SZOLGÁLTATÁST IGÉNYBE VEVŐK KÖRÉBEN

Szerző: Bartha Éva

A világszerte jellemző inaktivitás számos egészségügyi probléma előidézője. A lakosság mozgásszegény életmódja komoly terheket jelent egy nemzetgazdaság számára. Magyarországon az egészségügyi mutatók rosszabbak az európai átlagnál, nemcsak a fizikai aktivitás, hanem a dohányzás, táplálkozás és alkoholfogyasztás tekintetében is. 2013-ban hazánkban a lakosság mindössze 38%-a sportolt rendszeresen, 62% soha vagy ritkán. Az inaktivitás következtében kialakuló betegségek több költséget jelentenek a gazdaságnak, mint amivel a fizikai aktivitás növelése járna. A korábbi kutatások szerint a szabadidő-sportolók számára hazánkban a legfontosabb rendszeres testmozgásra ösztönző erőt az egészség megőrzése, a fizikai teljesítőképesség növelése, a pihenés és kikapcsolódási lehetőség, a testmozgás szeretete valamint a stressz levezetése jelenti.

A fitness szektor széles rétegek számára elérhető sportlétesítményei, a fitnessklubok a rendszeres sportolásba való bekapcsolódásra nyújtanak lehetőséget, ezért szükséges vizsgálni, hogy milyen tényezők motiválják a fitness szolgáltatásokat igénybe vevő sportolók edzéseken való részvételét. A sportolók céljai és a sportolásra ösztönző motivációk vizsgálatával számos kutatás foglalkozott már, amelyek arra az eredményre jutottak, hogy a fitnessstermi vagy otthoni kondicionáló edzések inkább az extrinzik, míg a többi sportban való részvétel az intrinzik motivációs tényezőkkel állnak kapcsolatban.

Vizsgálatom középpontjában a fitnesztermek által nyújtott szolgáltatásokat igénybe vevő szabadidő-sportolók (379 fő) álltak, akik esetében az edzéseken való részvételt befolyásoló motivációs tényezőket mértem fel. Eredményeim alátámasztják azt, hogy a fitnesz szolgáltatások fogyasztóinak motivációi hasonló sorrendet mutatnak a többi szabadidő-sportolóéhoz, legtöbbször az egészség megőrzése, a fizikai állóképesség fejlesztése, valamint a kikapcsolódás érdekében járnak fitnesz edzésekre, ugyanakkor a válaszadók számára a külső megjelenés javításának célja szintén fontos szerepet tölt be.

A HAZAI KALANDPARKOK HELYE A SPORTSZOLGÁLTATÁSOK PIACÁN

Szerzők: Boda Eszter – Bácsné Bába Éva – Szabados György – Müller Anetta

A rohanó, teljesítménykényszerrel teli, ülő- és mobileszközhöz ragadt életmódot folytató, (minőségi) szabadidőhiánnyal küzdő modernkori ember életében egyre nagyobb jelentőséggel bír minden olyan tevékenység, mely során egyrészt rövid idő alatt nagyobb mennyiségű adrenalin szabadulhat fel, és amely élménydús, nem utolsó sorban pedig a természetben, a friss levegőn végezhető.

A gombamód létesülő és fejlődő kalandparkok ezeknek a feltételeknek egytől egyig megfelelnek, talán ennek is köszönhető növekvő szerepük az élményturizmusban, sportturizmusban. Gazdasági működésük vizsgálata tehát indokoltá vált. Számos turisztikai termék esetében, mint például a sport-, egészség-, fesztivál- és falusi turizmusban is az élményelemek megjelenését hangsúlyozza több szerző (Müller et al., 2008; Bánhidi, 2007; Bácsné Bába, 2014; Bánhidi et al., 2006; Dobay, 2007) a turisztikai motiváció kapcsán, melyek nem csak a kalandparkok célcsoportjai számára fontosak az utazási döntés meghozatalában. Maga az innováció lehetőségeinek vizsgálatáról és az azzal járó kockázat feltérképezésére alkalmas módszerekről egy korábbi tanulmányban írtunk bővebben. Ezúttal a fogyasztói oldalt hivatott kutatásunk vizsgálni.

Módszerünknek a strukturált kérdőív kitöltést választottuk, melynek középpontjában a kalandparkot látogató fogyasztók szabadidő-eltöltési szokásainak és a szolgáltatással való elégedettségnek vizsgálata állt. A kérdőív három nagy területre osztható, melyek a következők: a kalandparkkal kapcsolatos, a szabadidő-eltöltési szokásokkal kapcsolatos és a szociodemográfiai adatok. A kérdőív összeállításánál segítségül hívtunk egy korábbi nemzetközi kutatás (Ryan et al., 2010) során használt faktorokba rendezett, tematikus parkokra vonatkozó kérdéssort. A témakör speciálisan tematikus parkokra vonatkozott, tehát első lépésben a kalandparkokra alkalmazhatóvá kellett tenni. A kérdések között megtalálhatóak többek között az egyszerű választásos, a többszörös választást kérő, a skálás/minősítést kérő és a nyitott kérdések.

A központi kérdés, hogy mennyire elégedettek az adott kalandpark szolgáltatásaival a fogyasztók, egyáltalán mennyire találják fontosnak az egyes szolgáltatások meglétét, és mi jellemzi őket az élményturizmusban/kalandturizmusban való részvételükkel kapcsolatban. Megkísérlünk kapcsolatot találni a kalandparkot rendszeresen látogató fogyasztói csoportban, és ismertetjük a kutatás részeredményeit.

KÖZMŰVELŐDÉS A MAGYAR NEMZETI LEVÉLTÁR BÉKÉS MEGYEI LEVÉLTÁRÁBAN

Szerző: Czégé Petra Gabriella

A Magyar Nemzeti Levéltár Békés Megyei Levéltárában többéves hagyománya van a közművelődés egyes szegmenseinek. Levéltárunk már a Magyar Nemzeti Levéltár megalakulása előtt is igyekezett nyitni a nagyközönség felé, több országos programhoz is kapcsolódva.

2012-ben, az NKA támogatásával megvalósuló Írás-Forrás-Történelem elnevezésű, kifejezetten iskolások számára összeállított foglalkozáscsomagunkkal lehetőségünk volt fejleszteni eszköztárunkat, valamint együttműködések révén nagyobb „diáksereget” mozgathattunk meg. Ez a

program is, de előzőleg megtartott levéltár bemutatóink is folyamatosan vonzzák nemcsak a kicsiket, de a felnőtt érdeklődő közönséget is: nyugdíjas csoportok szerte a megyéből, könyvtárak, éppen alakuló cserkészcsapat, mind betértek az elmúlt években intézményünkbe.

A foglalkozásokon kívül nem egyszer bekapcsolódtunk a Levéltárak éjszakája rendezvényeibe, rendkívül nagy érdeklődésnek örvendtek késő délutáni programjaink. Több kiállítást összeállítottunk felelevenítve a megye történetét, ezekből van amelyik jelenleg is él mint vándorkiállítás. 2013 óta a helyi televízióval együttműködésben visszatérő kulturális ismeretterjesztő műsort készítünk Levéltári barangoló címen. Kollégáink rendszeresen megszólalnak a helyi és regionális rádiókban.

Természetesen repertoárunkból nem hiányozhatnak a közművelést és a tudományos világot összekötő kiadványok sem, amelyek szintén jelentős érdeklődésre tartanak számot nem csak a megyében, de országos viszonylatban is. Hamarosan napvilágot lát egy korábbi cikksorozat is kollégáink írásaiból.

A jövőre tekintettel a lehetőségeinkhez képest igyekszünk folytatni eddig elkezdett munkánkat, megszólítani a hozzánk betérőket és becsábítani azokat, akik eddig még nem ismertek minket.

A MEGÚJULÓ ENERGIAFORRÁSOK ELTERJEDÉSI LEHETŐSÉGE AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓBAN

Szerző: Csipkés Margit

Tanulmányomban Magyarországot és ezen belül az Észak-alföldi régiót vizsgálom meg a megújuló energiaforrások terén. Mivel a híradások arról számoltak be 2017. év szeptemberében, hogy Magyarországon egyre nagyobb lehetőségek vannak a megújuló energiaforrások energiagazdálkodásba való bevonásával, így érdekesnek találtam megvizsgálni ezt a részterületet. A kedvező adottságokkal rendelkező területek lehetővé tehetik az energiafüggőségünk kismértékben való csökkentését, kiaknázva ezzel a nagy mennyiségű külső források egy részét.

Mivel jelenleg az Észak-alföldi régió egyik városában, Debrecenben lakom, így fontosnak tartom egy magyarországi keleti régió megvizsgálását. Az Észak-alföldi Régió a kedvező fekvését és területnagyságát tekintve a mezőgazdaságban található bővülő lehetőségeket, melyekkel a régió a saját szükségletei mellett lokális energiaellátóként működhet. Ez akkor lehet fenntartható, ha a nagyobb telephelyeken kombinált energiahasznosítás érvényesül, azaz a hagyomány alapanyagok mellé az energiagazdálkodásba a megújuló energiaforrásokat is bevonjuk hő és/vagy villamos energia-termelésre.

Jelenleg nagyon fontos az alternatív és környezetbarát energiaforrások alkalmazása az energiagazdálkodásban, mivel a növekvő energiaárak, illetve a globális klímaváltozás ezt igényli. Cikkemben külön ki szeretnék térni a megújuló energiaforrások előnyeire, hátrányaira, lehetőségeire és a vele szemben támasztott aggályokra is. Mivel nagyon közeledik a 2020-as elszámolási időszak is Magyarország részére, így a jövőbeni kilátásokat, lehetőségeket, illetve a potenciálokat is be szeretném mutatni egy kicsit kitekintve a jövőbe.

LEVÉLTÁRI NYITÁS A LAKOSSÁG FELÉ JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYÉBEN:

MIÉRT ÉS HOGYAN?

Szerző: Csöngé Attila

Jász-Nagykun-Szolnok megye periféria az ország közepén. A megyeszékhely, Szolnok a „legélhetőbb város” címmel büszkélkedik, mégsem tudja megtartani fiataljait. A megyék rangsorában Jász-Nagykun-Szolnok megye átlagkeresetben az alsó harmadban, munkanélküliségi rátában az első harmadban foglal helyet. A közgyűjteményi dolgozók bértáblája a gazdasági válság óta elinflálódott, a garantált bérminimum előnti a kategóriákat és alulról egymásra tolja az alacsonyabb és magasabb végzettségű, kezdő és tapasztalt kollégák béreit. A 2018-ban várható

minimálbéremelés tovább fokozza majd a bérfezültséget és a levéltárakat még nehezebb helyzetbe hozza.

Az egyes megyei levéltárak között mind infrastruktúrában, mind humánerőforrás helyzetben óriási különbségek alakultak ki. A 2012-es országos összevonas, a Magyar Nemzeti Levéltár létrehozása az infrastrukturális gondok kezelésében komoly előrelépést hozott, míg a humánerőforrás terén a különbségek konzerválódását figyelhetjük meg. Az MNL Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltára a gazdasági válság éveiben lecsökkent létszámával jelenleg az ország legkisebb megyei összlétszámkeret mellett működő levéltára, infrastrukturális téren ugyanakkor az évtizedes amortizáció után újabban örvendetes fejlesztéseknek lehetünk tanúi.

A levéltárak az 1980-as évek közepétől fokozatosan nyitottak a lakosság felé. A gyűjtőterületi alapfeladatok mellett előbb a tudományos, majd a 2000-es évektől a közművelődési feladatok is mind fontosabb szerepet játszottak a levéltárak életében. Jász-Nagykun-Szolnok megyében egyetemi szintű történész képzés nincs, a meglévő szolnoki gazdálkodási szakos képzés is végnapjait éli. Azon megyékben, ahol nincs egyetemi szintű bölcsészképzés és nincsenek kutatóintézetek, a helyi levéltárak és múzeumok tudományos életben betöltött szerepe felértékelődik, tudományos műhelyként egyedül ezen intézmények funkcionálnak, csak a közgyűjtemények falai között dolgoznak és kutatnak hivatásszerűen történészek.

Hogyan és miért következett be a nyitás a lakosság felé a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár esetében, mit tesz tudományos műhelyként, hogyan reagált a gazdasági válság megszorításaira, milyen új feladatokat vállalt fel, milyen kapcsolatokat épített ki, az országos összevonást követően milyen új kihívásoknak kell megfelelnie, hol tart most és mit tervez jövőjére nézve? Az előadó ezekre a kérdésekre keresi a választ és igyekszik tizenöt percben felvillantani a legfontosabb összefüggéseket.

SZÜKSÉGTELEN, ARÁNYTALAN ÉS ABSZURD

ESETEK A DEBRECENI KIRÁLYI TÖRVÉNYSZÉK JOGOS VÉDELEMMEL KAPCSOLATOS ÍTÉLKEZÉSI GYAKORLATÁBÓL

Szerző: Deák Viktória

Előadásom a magyar jog egyik legnagyobb hagyományokkal rendelkező jogintézményével, a jogos védelemmel foglalkozik, melynek részletes szabályait már az 1878. évi V. törvénycikk, a Csemegi kódex is tartalmazta. A törvénycikk szövege egyértelműen megfogalmazta, hogy a jogos védelem megállapításának feltétele a jogtalan támadás és a szükségesség. Noha az arányosság követelményét szó szerint nem tartalmazta sem a Csemegi kódex, sem pedig az azt követő büntető törvénykönyveink, a korszak nagy jogtudósai mégis egyet értek abban, hogy „a jogos védelem nem adhat okot a vég nélküli sértésekre”, tehát valamiféle arányosságra is szükség van. A Debreceni Királyi Törvényszék 1878 és 1944 közötti jogos védelemmel kapcsolatos ítélezési gyakorlatát átszövi a jogtalan támadás, a szükségesség és az arányosság fogalmi hármasa. Kutatásom során azonban azt a megállapítást tettem, hogy a vizsgált időszakban e három fogalom egymástól való éles elhatárolódása még nem figyelhető meg a Debreceni Királyi Törvényszék ítélezési gyakorlatában, de a korszak nagy jogtudósainak munkái sem feltétlenül szolgálnak támaszul. Előadásomban e jelenséget olyan példákon keresztül szeretném bemutatni, melyek ma már teljesen abszurdnak hatnak. Ezen ügyekben ugyanis az ok, ami miatt kialakult egy olyan helyzet, melyben valamelyik fél később jogos védelmi helyzetre hivatkozott, ma már nem tekinthető szokványosnak, de a vizsgált időszakban gyakran mégis emberéletek múlhattak egy elveszett kecskén vagy éppen egy eldobott krumplin.

„BIHAR VÁRMEGYE RÖVID TÖRTÉNETE”: MÁRKI SÁNDOR ELSŐ MEGYETÖRTÉNETI MUNKÁJA

Szerző: **Erdész Ádám**

Előadásomban egy színes historiográfiai epizódot szeretnék felidézni. Bihar vármegye rövid, összefoglaló történetét először 1868-ban írták meg. A frissen induló Deák-párti *Nagyváradi Lapok* című újság közölni szeretne volna a megye történetét, a felhívásra egy gimnazista fiú jelentkezett. El sem árulta, hogy ő szerzője és nem postása a kéziratnak. A krónikákra, történeti munkákra s imitt-amott már oklevelekre alapozott sorozat szerzője a premontreiekhez járó Márki Sándor volt. Az írásnak a szerző személye ad különleges jelentőséget. No, meg az a tény, hogy a sorozat vége felé – a forró közelmúlthoz érve – a gimnazista fiú komoly polémiába keveredett. Ez a rész azt az 1845-ös megyegyűlést elevenítette fel, amikor Tisza Lajos fellépett a reformellenzékkel szemben. A szárnyait próbálgató gimnazistának a reformkori megyegyűlés és későbbi idők politikusai válaszolgattak.

A későbbi akadémikus első írásait, a szaktudomány születésének időszakát s nem utolsó sorban az ifjú szerző iskolából – más miatt történt – kicsapásának történetét szeretném feleleveníteni.

A CANVAS ÜZLETI MODELL ALKALMAZÁSA EGYETEMI RÉSZVÉTELŰ INKUBÁCIÓS SZERVEZET KIALAKÍTÁSÁBAN

Szerzők: **Gályász József – Darnai Balázs – Antal József**

Európában és a világon a felsőoktatási intézmények korábbi oktatói-kutatói küldetése megváltozott, feladatkörei bővültek, a vele szemben támasztott elvárások nőttek. Hasonlóan felértékelődött annak megítélése, hogy az intézmények milyen választ adnak a közösség társadalmi és gazdasági kihívásaira: mennyire segítik elő a társadalmi mobilitást és a hátrányos helyzetű csoportok szélesebb körű hozzáférését a felsőoktatáshoz, mit tesznek a diplomások foglalkoztathatósága érdekében, rövid- és hosszú távon hogyan járulnak hozzá a nemzetgazdasági növekedéshez és a helyi fejlődéshez, valamint számunkra a legfontosabb, hogy miként ösztönzik új vállalkozások létrejöttét és a meglévő cégek innovációját.

Jelen kutatásban arra kerestük a választ, hogy nemzetközi benchmark tapasztalatokra alapozva milyen üzleti modellben tud és képes egy hazai felsőoktatási intézmény és stratégiai partnerszervezetei piacorientált inkubációs tevékenységet végezni. A vizsgálatunk célja egy olyan működő modell felállítása volt, amely képes bemutatni a nemzetközileg versenyképessé válás feltételeit, indikátorait. Másodlagos cél volt, egy olyan szervezeti modell kialakítása, amellyel valóban támogatható a régió KKV-inek fejlődése, hogy elérhesse azt a technológiai, tudományos, menedzsment, szemléletmódbeli színvonalat, szintet, hogy képessé váljon bekapcsolódni a nemzetközi munkamegosztásba – ezáltal növelve a magyar gazdaság versenyképességét.

Módszerként a Canvas üzleti modellt, mint keretrendszert használtuk, mely egy adott piaci szereplő üzleti logikáját, értékteremtését, funkcionális elemeit és az azok közötti kapcsolatot írja le. Nemzetközi benchmarking kutatást végeztünk, kerestük azokat a modelleket, amelyek más országokban segítették a fenti integrált célok elérését. A modellalkotás során három alapvető megközelítést, javaslatot határoztunk meg, amelyeket e keretrendszerben áttekinthetően, leegyszerűsítve és a legfontosabb összehasonlíthatóan mutatunk be. A létrehozandó szervezet opcióinak az átgondolásakor abból indultunk ki, hogy ezt egy felsőoktatási intézmény kívánja megvalósítani, ezért az egyik opció az egyetemi szervezetbe integrált modell. Annak ellenére, hogy a társadalom egyik nagyon fontos tudásbázisai az egyetemek, a modellek segítségével rámutatunk, hogy a kitzúzott céloknak jobban meg tudnak felelni, ha ezt nem egyedül, hanem együttműködésben teszik, így a második javasolt megoldás közös szervezetben való non profit együttműködés. A harmadik megoldás az egyetemek részvételével végzett üzleti szolgáltatás. Rendkívül fontos, hogy az eltérő platformon szervezett tudás és technológiai transzfer központnak milyen fejlődési lehetőségei vannak és ez hogyan viszonyul egy jövedelmező, tudásalapú üzletág paradigmához.

Felvetjük azt a dilemmát, hogy a K+F+I a jelenlegi intézményi, szervezeti, finanszírozási struktúrában hogyan képes a gazdaság, benne a KKV-k fejlődését támogatni? Ebben a gondolatmenetben arra kerestük a választ, hogy a benchmarknak tekintett fejlett országok gyakorlatát hogyan követhetnék az együttműködés területén, különösen a társadalmi közös tudás célszerű menedzselését fókuszba állító gazdaságfilozófiai modellhez viszonyítva.

VÉGZETTSÉG ÉS JÖVEDELEM KAPCSOLATÁNAK VIZSGÁLATA A VISEGRÁDI ORSZÁGOKBAN

Szerző: **Hanesz Júlia**

A humán tőke elmélet szerint minden olyan tevékenység, mellyel növeljük az egyének emberi tőkéjét egyben magasabb jövedelmeket is eredményez. Ilyen tevékenység az oktatás is, melynek egyéni és társadalmi szintű megtérülésével már számos közgazdász foglalkozott különböző országokat, országcsoportokat elemezve.

Kutatásom célja az oktatás és a jövedelmi szintek közötti kapcsolat létének vizsgálata volt Csehországra, Lengyelországra, Magyarországra és Szlovákiára vonatkozóan, melyhez négy fő kutatási kérdést rendeltem. Egy-egy országon belül megfigyelhető-e pozitív irányú kapcsolat a nettó háztartási jövedelmek szintje és a végzettségi szintek között? Felfedezhetünk-e ilyen összefüggést a befejezett iskolai évek számára vonatkozóan is? Az előző két megállapítás jelen van-e a magán- és közsférában is, valamint mind a négy visegrádi országban?

Az említett feltevéseket a European Social Survey (ESS) felméréseiből nyert adatok elemzésével vizsgáltam. Statisztikai elemzéseimet összesen 21, a visegrádi országokban 2002 és 2014 között készített adatbázisra vonatkozóan végeztem el. Ezekből hat foglalkozik Csehországgal, hét Lengyelországgal, öt Magyarországgal és négy Szlovákiával. A végzettségi szintek meghatározására az ISCED97 ESS által európai jellemzők alapján átalakított verzióját használtam fel.

Elemzéseim során Spearman-féle rangkorrelációt és Mann–Whitney-próbát alkalmaztam. Megállapítottam, hogy felmérésekben részt vevő egyének végzettségi szintjei és nettó háztartási jövedelme között pozitív irányú kapcsolat van. Hasonló kapcsolat figyelhető meg a befejezett iskolai évek száma és a nettó háztartási jövedelmek közt. A két megállapítás egyaránt jelen van a magán- és a közsféra dolgozóinak körében. Megfigyeléseim mind a négy visegrádi országban jelentkeznek minden vizsgált év során. Továbbá jelentős eltéréseket észleltem az egyes oktatási szintekből adódó nettó háztartási jövedelmek átlagában megjelenő különbségekben.

„CSAK AZ ALJAS KÖZNÉP ELŐTT KEDVES” ITALTÓL A HUNGARIKUMIG, AVAGY A PÁLINKA BECSÜLETE

Szerző: **Harcza Imre Milán**

A szesz lepárlás története ezeréves múltra tekint vissza. Külföldi közvetítéssel Magyarországra is eljutottak az égetett szeszek, s a XIV. században már a királyi udvarban gyógyszerként használták. A pálinka szavunk első írásos előfordulása Debrecen városából származik (1572). Ezen italok minősége és szeszfoka folyamatosan nőtt, a hazánkban termesztett gyümölcs-alapanyag minősége, a lepárló készülékek technikai fejlődése és a több évszázados szakmai tapasztalat együttes hatásának köszönhetően a hungarikum rangjára emelkedett.

A pálinkafőzés szakirodalmának kialakításában úttörő szerepet játszott Mitterpacher, aki már megkülönböztette a berendezés fő részeit, ismertette az alkoholtartalom meghatározásának vizsgálati módszereit, valamint javaslatot is tett a jó minőségű végtermék előállításának érdekében az üst belső felületének cinnel történő bevonására.

Hazánkban hosszú idő alatt alakult ki a bérfőzés rendszere, mely az Európai Unió területén is egyedi sajátosságnak tekinthető. Nagy szerepe volt ebben annak, hogy 1983-tól magánszemély

részére is engedélyezték pálinkafőző üzemek működtetését. Nemzeti italunk felemelkedése akkor kapott lendületet, amikor pontosan definiálták a pálinka kifejezés jelentését, miszerint ezzel a megnevezéssel csak a 100% gyümölcstartalmú, adalékanyagot nem tartalmazó, Magyarországon készült, legalább 37,5% alkoholtartalmú italok illethetők.

A pálinka jelenleg három helyen: kereskedelmi- vagy bérfőzdében, illetve 2010 szeptemberétől otthon is készülhet, legfeljebb 50 liter gyümölcsszesz mennyiségben. Az előállítás technológiája lehet hagyományos kisüsti, vagy modernebb oszlopos lepárló berendezés. Az otthon készült termék azonban csak a párlat megnevezést viselheti, pálinka megnevezéssel csak az üzemekben előállított, és a Hungarikum Bizottság által elismert gyümölcspárlatok rendelkezhetnek.

Korábban, a szocializmus időszakában, illetve mondhatni a Pálinkatörvény megjelenéséig a pálinka egy jóval másabb, szerényebb élvezeti értékű minőségi szintet képviselt. Ennek köszönhetően a fogyasztás kultúrája is más volt, a kellemetlen élménytől gyorsan meg akartak szabadulni, ezért gyakran hűtve került a poharakba az ital, amit „egy húzásra” fogyasztottak. Összefoglalásra kerülnek a kóstolás arany szabályai.

A „MUNKAÉLMÉNY” MENEDZSMENT JELENTŐSÉGE SZERVEZETI SZEMPONTBÓL

Szerző: Héder Mária

Napjaink munkaerőpiacának legnagyobb kihívása, hogy a munkanélküliség és munkaerőhiány egy időben való jelenlétét feloldja. A szervezeti munkaerőhiány felszámolásában elsődleges szerepet vállalnak a HR rendszerek. A humán erőforrás menedzsment lényeges feladata mindemellett az is, hogy a gazdaságban és társadalomban végbemenő változásokat követve folyamatosan fejlődve, új és innovatív rendszereivel támogassa a szervezeti működést és annak hatékonyságát. A HR funkciók köre ennek köszönhetően folyamatosan bővül és jelenleg több, mint 15 funkció van, mely segíti a szakemberek tevékenységét. A funkciók között az egyik legfiatalabb, melynek működésére hazai szinten is egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek a megtartás menedzsment. Segítségével a szervezetek meglévő munkaállományukat többek között a lojalitás kialakításával és az ösztönzés eltérő módszerein keresztül tudják megtartani. A megtartás menedzsmenten belül azonban úgy gondolom, hogy egy újabb megjelenő igény volna lefedhető, melyet leginkább a „munkaélmény menedzsment” név tud összefoglalni. A hatékony munkavégzés egyik fő mozgatórugója a tevékenység végzéséből származó öröm is lehet, tehát a „flow” hatás kiváltása (Csikszentmihályi, 1997). Amennyiben a munkavégzést élményként élik meg a munkavállalók, úgy sokkal inkább produktívak, és hatékonyak tudnak lenni munkájuk során. A munka élmény szintű menedzselését azonban csakis tudatos lépésekkel lehet megvalósítani, melyet szervezeti szinten irányítani, koordinálni, ellenőrizni, azaz menedzselni szükséges. A munkavégzés és az ebből adódó flow élmény feltárásával kapcsolatos kutatások napjainkra több szakértőnek is központi területévé váltak (Ceja – Navarro, 2012; Collins et al, 2009; Rogatko, 2009; Salanova et al, 2006; Abuhamedh – Csikszentmihályi, 2012). Mi több, hazai szinten is egyre gyakrabban lehet találkozni a témával foglalkozó szakemberekkel és szakmai fórumokkal (Demeter, 2016; Répáczki, 2012; HR Portal, 2011). Ezen túl pedig képzés keretében is lehetőség van a területtel foglalkozni (Cafeteria TREND Klub, 2017).

Azt gondolom, hogy a „munkaélmény menedzsment” alkalmazásával csökkenthető lenne a szervezeti fluktuáció, fokozható a lojalitás és elkerülhető a kiégés, ami hosszabb távon nem csak minőségi munkavégzés szintjén, hanem anyagi téren is pozitív hatással lehet a szervezetek általános működésére.

NÉPI HAGYOMÁNYOK, MESTERSÉGEK KUTATÁSA - ÉRTÉKMENTÉS A HAJDÚ-BIHAR MEGYEI NÉPMŰVÉSZETI EGYESÜLETNÉL

Szerző: **Hubert Erzsébet – Csapóné Riskó Tünde**

A Hajdú-Bihar megyei Népművészeti Egyesület 1982-ben alakult, jelenleg közhasznú civil szervezetként működik. Küldetése a kortárs népművészet alkotóinak szakmai és érdekképviselése, a népi iparművészet értékeinek kutatása, bemutatása, fejlesztése. Az Egyesületnek jelenleg 150 tagja van és 14 féle, ú.n. örökségszakmával foglalkoznak tagjai. Tagjai között 50 népi iparművész, 23 szakoktató. A Népművészet Mestere címmel 11 fő, a Népművészet Ifjú Mestere címmel 11 fő, Prima Pirmissima Junior díjjal 4 fő rendelkezik. Tagjaik között 7 etnográfus, 3 közművelődési szakember segíti a kézművesek szakmai munkáját. 2017 január 22-én a Magyar Kultúra Napja alkalmából a Hajdú-Bihar megyei Népművészeti Egyesületet Csokonai Vitéz Mihály Községi Díjjal jutalmazta az Emberi Erőforrások Minisztériuma. Az Egyesület rendszeres programjai között szerepelnek kutatómunkák, terepi és múzeumi anyaggyűjtések, alkotótáborok, évközi szakmai továbbképzések, éves szinten 8-12 kiállítás megvalósítása, országos és regionális konferenciák szervezése. Az Egyesület kiemelt rendezvényei közé tartoznak a Nemzetközi Fazekas Fesztivál és a Debreceni Kézműves Fesztivál.

Az Egyesület és a megyei közművelődési, közgyűjteményi és oktatási intézmények között a szakmai kapcsolat folyamatos. Együttműködik a Nemzeti Művelődési Intézettel, közművelődési megállapodása van Debrecen várossal, együttműködési megállapodása a debreceni Déri Múzeummal, a Kézműves Alapítvánnyal, a Hajdú-Bihar Megyei Közgyűléssel, a Debrecen Shopping Center Kft-vel, valamint a Hortobágyi Nemzeti Parkkal.

Az Egyesület nemzetközi szakmai kapcsolatokat is ápol a finnországi Jyväskylä népi kézműves alkotóival, a Romániában élő magyar és román népi kézművesekkel, közművelődési és közgyűjteményi intézményekkel (Nagyvárad, Korond, Székelyhíd, Zilah), valamint a lengyelországi Lublinnal. Az Egyesület tagjai jelen vannak az országos népi kézműves programokon (pl. Mesterségek Ünnepe) és nemzetközi bemutatókon is (pl. USA, Kanada, Törökország, Kína, Franciaország, Ausztria). Alkotóházak, népi kézműves műhelyek közül alkotóik dolgoznak a debreceni Tímárházban, fenntartanak műhelygalériákat (Nádudvar, Hajdúszoboszló, Hajdúnánás, Balmazújváros).

Az Egyesület kiemelt kutatásai között meg kell említeni:

- A fazekasság területén közel két évtizede indította el az Egyesület a már kihalt félben levő debreceni kerámia újjáélesztését. Eredménye: a megyében és a városban 8 fazekas foglalkozik a debreceni hagyományok modern feldolgozásával.
- A textilművességben a debreceni kisbunda, a cifraszűr, a szúrrátétes öltözetek megújítása, a gubaszövés újjáélesztése.

Ezekben a témákban publikációk is jelentek meg az Egyesület tagjaitól.

- A debreceni bútorfestés hagyományinak feltárása és újratanítása.

Tanulmányunk ezen három területen elért kutatómunkánk és annak eredményeinek, valamint jövőbeli kutatási irányok bemutatására fókuszál.

A JÖVŐ DIPLOMÁS MUNKAÁLLALÓINAK FELSŐOKTATÁSI MOTIVÁCIÓI

Szerző: **Juhász Csilla**

A Z generációs hallgatók belenőttek a felsőoktatásba. Sok olyan vélemény lát és látott napvilágot, hogy az 1990-es évtized végén születettek egy olyan digitális nemzedék tagjai, akikkel a közoktatás nagyon nehezen boldogul, mert ezek a fiatalok olyan korszakba születtek, ahol a digitális fejlődés felgyorsult. Prensky már 2001-ben azt állítja: „Mostanra világossá vált, hogy az őket körülvevő környezet és a környezettel való interakció gyakorisága miatt a mai diákok alapvetően másképp gondolkodnak, és másképp dolgozzák fel a környezetükből érkező információkat, mint elődeik.” Ezt a gondolatot olvasva joggal felmerülhet a kérdés, hogy valóban így működnek a fiatalok, ilyen

dolgok motiválják őket? A felsőoktatási intézmények hallgatói a mai magyar társadalom sikerre ítélt csoportjait jelentik.

A vizsgálatomhoz Münnich (2002) kérdőívét használtam fel, amely felsőoktatási intézmények hallgatói számára készült, a munkahely, egyetem választással kapcsolatos prioritásokat, személyes kompetenciákat méri, illetve a képzéssel kapcsolatos tapasztalatokat összegzi. Az interjúalany személyes adatain felül öt témában tartalmaz állításokat, amelyeket a megkérdezetteknek egy 1-től 7-ig terjedő skálán kellett értékelniük.

A kutatás témája a DE Gazdaságtudományi Karának nappali és levelező tagozatos, alap-, valamint felsőoktatási szakképzést 2016 őszén megkezdett diákjainak általános motiváció és képességfelmérése, specifikusan a tanulási motivációjuk felmérése. Mintámat 300 fő adta. Munkám során elemeztem a család, a baráti kör általi befolyásoltságot, a céltudatosságot, későbbi anyagi függetlenség megteremtését, egyetemi élmények átélését, morális egzisztencia növelését. Most csak a felsőoktatási motivációval kapcsolatos kérdésekre adott válaszokat elemeztem.

Arra az eredményre jutottam, hogy a továbbtanulást motiváló tényezők közül a legalacsonyabb értékkel a kívülről érkező ösztönzők rendelkeznek. A leginkább fontosnak pedig az anyagiakkal kapcsolatos tényezőket értékelték. Gergely és Nagy 2015-ös, Y generációnál végzett vizsgálatának eredményeivel összevetve a sajátjaimat megállapíthatom, hogy nem találhatók meglepően más eredmények. A két rangsor első négy eleme megegyezik azzal, hogy a Z generációs elemzésben minimálisan magasabb értékeket kaptak az anyagi motivációs tényezők. Ugyanakkor az egzisztencia, pozíció, pozitív élmények viszont a fiatalabb generáció ítélete alapján ugyan rangsorában egyező, de értékeiben alacsonyabbra értékelt tényezők. A vizsgálat alapján elmondható, hogy a Z generáció tagjai a szülőknek jobban meg akarnak felelni, mint a másik generáció vizsgált alanyai. Megállapíthatom, hogy hiába került be a felsőoktatásba az új generáció, tanulási motivációját illetően más generációhoz képest alapvető változások egyelőre nem észlelhetők.

A KIEGÉSZÍTŐ MELLÉKLET INFORMÁCIÓTARTALMÁNAK VIZSGÁLATA KÜLÖNBÖZŐ TEVÉKENYSÉGET VÉGZŐ VÁLLALKOZÁSOK PÉLDÁIN KERESZTÜL

Szerzők: Kerecsi Dóra – Béresné Mártha Bernadett – Sütő Dávid – Fenyves Veronika

A számviteli törvény szerint egy gazdasági társaság többféle számviteli beszámolót készíthet, melyek részletezettsége, információtartalma eltérő. A vállalkozások által közzétett és nyilvánosságra hozott különféle beszámolók célja, hogy az adott társaság vagyoni, pénzügyi és jövedelmezőségi helyzetéről megbízható és valós képet biztosítson. A beszámolók információtartalmára a gazdálkodókkal kapcsolatban lévő külső és belső környezet – tulajdonosok, potenciális befektetők, vállalkozás vezetői, munkavállalók, hitelezők, különféle partnerek – tartanak igényt. Ahhoz, hogy a különböző gazdasági szereplők megfelelően tájékozottsággal rendelkezzenek egy vagy több, számukra fontos vállalatról, ahhoz nem elegendőek csupán a közzétett beszámoló részeként közölt mérleg és eredménykimutatás számszaki adatai, hanem azokon túlmenően szükséges a kiegészítő melléklet tanulmányozása is. Ugyanis a kiegészítő melléklet egy olyan nyilvános dokumentum, amely összefoglalja, egyesíti a társasággal kapcsolatos, mérlegben, eredménykimutatásban nem szereplő különféle információkat, magyarázatokat, tájékoztató adatokat. Teszi ezt abból kifolyólag, hogy annak közzétételi kötelezettségét és tartalmi részzeit a számviteli törvény előírja. Így ösztönözve a gazdálkodókat arra, hogy vállalkozásuk vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről megbízható összehasonlítási alapot biztosítsanak az előző üzleti év adataihoz képest. A tanulmány a 2016-os gazdasági évre vonatkozóan szolgáltatást végző, kereskedelmi tevékenységet folytató és feldolgozóipari vállalkozások beszámolóinak kiegészítő mellékleteit vizsgálja abból a szempontból, hogy azok mennyire felelnek meg a számviteli törvény előírásainak. Továbbá azt is vizsgálja, hogy az érdekeltek számára elegendő információt közölnek-e, biztosított-e ezen szereplők megfelelő információval való ellátottsága.

A HATÁROK KÉRDÉSE KÖZÉP- ÉS KELET-EURÓPA RÉGIÓIBAN

Szerző: Kiss Éva

A határok kérdése, főleg Közép- és Kelet-Európa régióiban mindig is „túlérzékeny” téma volt az újkortól kezdve a XX. században csakúgy, mint a XXI.-ben. Az Európai Unió „keleti” terjeszkedésének következtében az EU keleti határai a geopolitikai feltételek változása szerint gyökeres módosulásokat eredményeztek. Mindemellett aktualizálódott az EU vagy Európa úgynevezett végső keleti határainak a kutatása is.

Lényegében ma az Európai Unió és beleértve Közép-Európa országait is, dinamikus, minőségi és intenzív fejlődésen megy át térségi, szociokulturális illetve mentális határainak átformálódását illetően. A XXI. század elején a geopolitikai helyzet változásának elemzésében az európai kontinensen és egyben Közép-Európa és Kelet-Európa régióiban kulcsfontosságú szerep jutott az új európai határnak, ami most formálódik és növekszik. Az új európai keleti határnak a létrehozása és működése közvetlenül kapcsolódik a konkrét geopolitikai helyzethez, ami rendre meghatározza a sajátosságait és a paramétereit. Bizonyos, hogy Közép-Európa geopolitikai terének strukturálása alapvetően megváltoztatja a területhez, régióhoz illetve azok határaihoz kapcsolódó viszonyát. Tény, hogy az európai kontinens új geopolitikai felépítése (konfigurációja) okozza Közép-Európa régióinak, valamint azok határainak fragmentációját is. Eleve helyénvaló az *európai keleti határ* fogalom megfelelő elkülönítése, mert nevezetesen az összehasonlító megoldás többek között lehetőséget ad problémás kérdések meghatározására az új keleti határ hármass felülete (EU – Közép-Európa országai – Ukrajna) kapcsán és nem csak a definíciók összefüggésében, hanem a korszerű problémás kérdések tekintetében is, amire igény van a közös többoldalú megoldások és kompromisszumok keresésénél a felek között.

Mint példa, a magyar-ukrán határmenti térség az EU keleti határán egy *határrégiót* képez, amely Magyarország és Ukrajna politikai határainak közvetlen környezetében helyezkedik el. Európában a határok, államhatárok elméletileg dichotóm fogalmak, hiszen minimum két kulcsfontosságú ellentétes funkciójuk van - elválasztanak és összekötnek. Történelmileg a mai ukrán-magyar határon átnyúló együttműködés (Kárpátalja megye és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) a két szomszéd ország államhatárainak gyakori változása következtében alakult. Ezért eme térségben beszélhetünk politikai határokról, kulturális határokról is.

Elvileg a magyar-ukrán határon átnyúló együttműködés, mint a kommunikációs és kapcsolat rendszere összeköt azonos kulturákat. Sajnos, ebben az esetben a magyar-ukrán határon átnyúló együttműködés jelentősen eltér a nyugat-európai példától. Az összehasonlítás következtében kirajzolódnak a jellegzetességek a határon átnyúló együttműködésnek. Az ukrán-magyar határrégió egyik kulcskérdése az, hogy a határ különböző érdekeket és különböző értékeket hordoz, megalapozva a határmenti társadalom *sajátos identitását* a fennálló tárgyalás és a küzdelem kontextusában térben és időben.

Fontos része az elemzésnek a magyar-ukrán határ *transzparentitása*. A XX. század végén, a rendszerváltás következtében a magyar-ukrán határ átjárhatósága sokkal flexibilissé lett. Viszont ma, az európai határok lebontási, átrendeződési folyamatában, a magyar-ukrán határ – mint az Európai Unió új külső keleti határa – megerősödik. A tudományos elemzések céljából lett elkülönítve a konceptuális összetevők és a határok – elsősorban az Európai Unió új keleti határa – funkciójának kutatása. A módszeres kutatás szempontjából kulcsfontosságú, bár összetett kérdés a dichotómia a határmenti élet különböző szférájának függősége és autonómiája, sőt, ezek belső törvényszerűségeinek kutatása lehetővé teszi, hogy meghatározzuk ezek (társadalmi, gazdasági stb.) kölcsönhatásának és fejlődésének lehetőségét. Ezért fontos a magyar-ukrán határon átnyúló együttműködés kérdéskörének komplex kutatása, ami különösen aktuális a problémák egyoldalú megközelítésének kiküszöbölése szempontjából, a valóság tudományos megismerésével kapcsolatban a megfelelő szubjektív következtetések elkerülése szempontjából.

Jelen kutatás *célja* a helyzetfeltárás elkészítése a magyar-ukrán határmenti térségben, mint új társadalmi entitásnak tekinthető határmenti régióban. Külön hangsúlyt fektetnek a határok

problematikájára, a magyar-ukrán határ transzparentitására, a magyar-ukrán határmenti együttműködés geopolitikai-, gazdasági-, kulturális-életben betöltött szerepére. Megvizsgálom, hogy az európai integráció milyen hatással van a szomszédos országokra az összeurópai kontextusban is. Szeretném bemutatni, hogy milyen mértékben kiépült az intézményes rendszer a magyar-ukrán határon átnyúló együttműködésben.

NOSZTALGIA ÉS HAGYOMÁNY – KULTURÁLIS TURIZMUS HAJDÚ-BIHAR MEGYÉBEN

Szerző: **Koch Krisztina**

A turizmus, követve a nemzetközi trendeket, Magyarországon is az egyik legdinamikusabban fejlődő gazdasági ágazat. A 21. század kihívásainak megfelelően, a versenyképesség és a fenntarthatóság fogalma a turizmus területén is rendkívül fontossá vált, amely jelenség, a termékfejlesztés és –értékesítés területén, erősödő kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenység irányába vezet. A vonatkozó szakirodalom a folyamatosan változó kereslet háttérében meghúzódó tényezők interdiszciplináris megközelítésű feltárásával részletesen foglalkozik, és már olyan tényezők létjogosultságát is említi, mint például a nosztalgia, a gyermekkori utazási emlékek. Ezek a tényezők a termékfejlesztés, illetve a kommunikáció területén számos új lehetőséget vetnek fel, és ezek akár a kulturális turizmus területét is nagymértékben érintik.

A „Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030” dokumentumban Hajdú-Bihar megye egyes települései, tájegységei, Magyarország nevesített kiemelt turisztikai fejlesztési térségeinek körében szerepelnek. Hajdú-Bihar megye turizmusában az egészségturizmus termékein túl, a természeti és kulturális értékekhez kapcsolódó turisztikai kínálat is erősödő szerepet játszik. A megye kulturális attrakciói a termékfejlesztési koncepciókban, a turizmushoz kapcsolódó marketing kommunikációban jelentőséggel bírnak.

Ennek megfelelően, az előadás Hajdú-Bihar megye kulturális turizmusának piaci helyzetét ismerteti, mind keresleti, mint kínálati oldalon. Kitér a vizsgált termékkel kapcsolatos nemzetközi és hazai piaci trendekre, bemutatja az egyes kulturális turisztikai attrakciók, fontosabb termékek iránt mutatkozó keresletet és az azt befolyásoló tényezőket, összefoglalja a kulturális turizmus kínálatára vonatkozó aktuális információkat, és konklúziókat fogalmaz meg Hajdú-Bihar megye kulturális turizmusának jövőképevel, a várható piaci trendekkel kapcsolatban.

KÖZÖNSÉGGKAPCSOLATI LEHETŐSÉGEK AZ MNL SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYEI LEVÉLTÁRÁBAN

Szerző: **Kujbusné Mecsei Éva**

A Magyar Nemzeti Levéltár Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltára vezetői régóta úgy vélik, hogy az intézménynek nem csak a helytörténeti források őrzésében van szerepe, hanem feladata a munkatársak által folytatott kutatás éppen úgy, mint mások kutatásának segítése, továbbá minden lehetőséget meg kell ragadni és a közfigyelmet ráirányítani a helytörténet feldolgozásának fontosságára, az ahhoz szükséges dokumentumokra, valamint a feltártak minél szélesebb körben való megismertetésére.

A levéltár sajátos helyzetben van, hiszen a gyűjtőkörébe tartozó megyék többségét a történelem viharai megtépázták, egy részük a határon túlra került. Így a régiókutatás a nemzetközi kapcsolatok érvényesítése, a romániai, a kárpátaljai és szlovák közgyűjteményekkel, kutatóintézetekkel, egyetemekkel való szakmai együttműködés nélkül elképzelhetetlen.

Közel negyedszázada, hogy a levéltár része lett a megye, a város tudományos életének azáltal, hogy nem csak passzív fél a helyismeret bővítésében, hanem kiadványaival, rendezvényeivel, sőt újabban honlapjaival, facebook-oldalaival inspiráló, motiváló információ-közvetítő. A közbizalmat erősítő tudományos és közművelődési tevékenységet, a különböző hazai és külföldi intézményekkel kialakított szakmai kapcsolat fenntartását, ezáltal a hagyományok ápolását éppen olyan fontosnak

tekintjük, mint az új társadalmi igények figyelembevételét, illetve az infotechnikai forradalom kihívásaira a megfelelő válaszok megtalálását, ezáltal az innovációba való bekapcsolódást. Kiadványaink, honlapjainkon megjelenő adatbázisaink tükrözik a forrásközpontú történetírás ösztönzésére, segítésére irányuló szándékunkat, rendezvényeink pedig részben a Magyar Nemzeti Levéltár koncepcióját, amelyben nagy hangsúlyt kap a történelmi évfordulókhoz, illetve a 20. századhoz kötődő forrásfeltárás, másrészt saját mikroközösségünk igényeihez igazított elképzeléseinket.

Az idei év keresztmetszetét adja törekvéseinknek és lehetőségeinknek. Megjelent kiadványaink széles körű együttműködéssel készült forrásközlések, pályázatra benyújtott köteteink a szakmai munkánk tükröi. A rendezvényeink egyik csokrát az MNL500 reformációs programok alkotják, a másikat a „Múltról mindenkinek” ismeretterjesztő sorozat előadásai, könyvbemutatói, a harmadikat pedig a levéltár-pedagógiai foglalkozások.

Érdeemes azon elgondolkodni, hogy a jövőben milyen úton kell haladnunk: a digitális levéltárak létrehozásával csupán a helytörténet, a történelemtudomány segítése, az állampolgári érdeklődés interneten való kielégítése lesz csupán a feladatunk? Vagy megmarad a verbális és hagyományos tudományos konferenciák és közművelődési rendezvények szervezése? Nagy kérdés az is, hogy miként befolyásolja majd a sok száz év alatt formálódó, de az utóbbi évtizedekben paradigmaváltásra kényszerülő levéltárakat a Neumann-galaxis.

VÁLLALKOZÁSI HAJLANDÓSÁG A DEBRECENI EGYETEM HALLGATÓI KÖRÉBEN

Szerző: **Kun Gergő**

Kutatásom keretében a Debreceni Egyetem hallgatói körében mintegy 300 diák részvételével kérdőíves felmérést készítettem arra vonatkozóan, hogy mennyire találják vonzónak tanulmányaik befejeztével saját vállalkozás indítását, vagy már meglévő családi vállalkozásban való részvételt, esetleg valamilyen más irányban kívánják folytatni karrierjüket. A kérdéssel azért érdemes foglalkozni ugyanis a KKV szektor adja a magyar gazdaság gerincét, így igen fontos a megfelelő utánpótlása a vállalkozói szektornak és a kérdőívek kiértékelése során lehetőséget kapok arra, hogy választ kapjak a kérdéseimre: mennyire vonzó a vállalkozói létforma a fiatalok számára, melyek azok a tényezők amelyek szerintük segítik a vállalkozóvá válást és melyek azok amelyek gátolják és inkább munkavállalóként kívánnak tevékenykedni tanulmányaik befejeztével.

SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYE KÖZGYŰJTEMÉNYEI A RÉGIÓKUTATÓK SZOLGÁLATÁBAN

Szerző: **Kührner Éva**

A közgyűjtemény egy gyűjtőfogalom, mely magába foglalja az állami, önkormányzati vagy köztestületi alapítású és működtetésű könyvtárakat, levéltárakat, kép- és hangarchívumokat és muzeális intézményeket. Ezek az intézmények gyűjtik, rendszerezik, feldolgozzák a dokumentumokat és lehetővé teszik használatukat, saját szabályaik szerint. Jelentős közgyűjtemények vannak egyházi kezelésben és léteznek értékes magángyűjtemények is, amelyek szerencsés esetben közgyűjteményekbe kerülve szolgálják a tudományos kutatást.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében számos közgyűjtemény található regionális vonatkozású dokumentumok és információk gyűjteményeivel. Az ismertebbek, mint a MNL Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Levéltára vagy a Jósa András Múzeum mellett létezik számos kevésbé ismert világi és egyházi gyűjtemény is komoly anyaggal. Az előadás ezeket a gyűjteményeket veszi számba. Bemutatja a Görögkatolikus Püspöki- és a Nyíregyházi Evangélikus Gyülekezeti Levéltárat, a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár Helyismereti Gyűjteményét és a szintén jelentős helyismereti anyaggal rendelkező Nyíregyházi Egyetem és a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola Könyvtárát. Említés történik olyan speciális szakgyűjteményekről is, mint a

Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Történeti Gyűjtemény, Kállay Rudolf Orvostudományi Szakkönyvtár, melyek egy-egy szakterület forrásainak lelőhelyei.

A mai kutató dolga könnyű, hiszen nem feltétlen kell személyesen felkeresnie a gyűjteményeket. Az intézmények együttműködése révén ugyanis létrejöttek olyan adatbázisok, melyek távolról is segítik a kutatómunkát. Ilyen a megyei levéltár, a múzeum, az egyetem és az orvosi könyvtár által létrehozott „olvass-sokat.hu” portál, vagy a Görögkatolikus Örökség Kutatócsoport által létrehozott „Byzantinohungarica” portál.

Egy olyan térség esetében, aminek közigazgatási határait a történelem csúnyán átszabdalta, a kutatás szempontjából különös jelentősége van az olyan országosan épülő adatbázisoknak, mint a Hungaricana, ADT, MATARKA stb., ahol fellelhető számos olyan forrásanyag, aminek fizikális lelőhelye egy másik ország valamely közgyűjteménye. Ma még sokféle adatbázis nevét kell ismernünk, ha források után szeretnénk nézni. A közeljövőben azonban valósággá válhat az Országos Könyvtári Platform, mely egy felületen teszi lehetővé a meglévő és jövőben keletkező digitális tartalmak elérését.

KI A GYŐZTES? A SPORTÁGAK VERSENYE A NÉZŐK KEGYEIÉRT

Szerző: Madarász Tamás

A versenyképesség fogalmi lehatárolása kutatónként és tudományterületenként is igen eltérő. Korábbi kutatásaimban megvizsgáltam a sport területén történt versenyképességi tanulmányokat, amely során azt a következtetést vontam le, hogy a sport versenyképességét a sportágak médiaképességén keresztül érdemes vizsgálni. Egy sportág szabályrendszere, lebonyolítási módja minél inkább megfelel a média magas igényeinek, annál nagyobb esélye van, hogy bekerül a televízió által közvetített szakágak közé. A média segítségével a sportágak nézőközönséget, vagyis népszerűséget érnek el, amely jelentős bevételt generál egyrészt a magas nézőszám miatt jelen lévő szponzoroktól, másrészt pedig a TV közvetítésekből befolyt jogdíjakból. A hivatásos látványsportágakban Dénes (1998) szerint a nézők azért fizetnek, hogy mások sportolását megnézhessék. Ezt a tevékenységet professzionális sportolók teszik, azonban hozzá kell tennünk, hogy ezek a jellemzően csapatsportágak keretein belül valósulnak meg. Kutatásomban azonban érdemesnek tartottam a hazánkban jelentős sikereket elérő egyéni sportágakat előtérbe helyezni, hiszen a nézőkért folyó versenyben jelentős hátrányban vannak. Jelen kutatásomban azt vizsgáltam, hogy a mintában szereplő embereknek milyen kapcsolata van a sporttal, követik-e a sporteseményeket a helyszínen vagy a televízió képernyőjén keresztül, és ha igen, jellemzően milyen sportágakat és milyen mennyiségben teszik azt. Továbbá azt is megvizsgáltam, hogy melyek azok a tényezők, amelyek befolyásolják az embereket a sportfogyasztásuk során. A 891 főt tartalmazó vizsgálat eredményeinek elemzése során megállapítottam, hogy az emberek nem sportág-specifikusan passzív sportfogyasztók, hanem jellemzően sportrendezvényekhez kapcsolódva követik a sportot, így a nagy nemzetközi sportesemények létjogosultsága felértékelődik.

ORBÁN FERENC ÉPÍTÉSZ-TANÁR BÍRÓSÁGI ÉPÜLETEI DEBRECENBEN ÉS KÖRNYÉKÉN

Szerző: Megyeri-Pálffy Zoltán

A bírói hatalomról szóló 1869. évi IV., majd az 1871. évi, az elsőfolyamodású bíróságokat létrehozó szervezeti törvények nyomán létrejött a modern bírósági szervezetrendszer Magyarországon. A bíróságok működéséhez a személyi feltételeken túl a dologi háttérnek is rendelkezésre kellett állni. Ez utóbbi elsősorban a bíróságok elhelyezését jelentette, azaz azokat az épületeket, amelyekben megkezdhették munkájukat. Ennek a bírósági épületállománynak a megteremtése hosszú évtizedekbe tellett. Az igazságügyi építkezések terén több fázissal találkozhatunk. A tények arról árulkodnak, hogy időben elsőbbséget élveztek az ún. törvényszéki

épületek, amelyek komplex jellegükből adódóan több funkciónak is helyt adtak. Így járásbírószágot, törvénszéket, telekkönyvet és fogházat is magukba foglaltak. Ezek az épületek, a „törvénszéki paloták” az 1880-as évtized közepétől kezdtek felépülni szerte az országban, s olyan erre szakosodott mesterek tervezték őket, mint Wágner Gyula, akinek munkásságával már több példán keresztül is találkozhattunk az Interdiszciplináris konferenciákon.

A törvénszékek építési periódusát követően az állam a járásbírószágot méltó elhelyezésére koncentrált. Az 1910-es évektől látni azt, hogy új járásbírószágot emeltek az országban. Ez folyamat a két világháború közötti időszakban is folytatódott. E feladatkörben is szakértő építészekkel találkozhatunk. Egyike volt ezeknek – a nagyközönség által talán kevésbé ismert – Orbán Ferenc építész-tanár, aki számos járásbírószágot tervezését jegyezte az 1920-as években. Szűkebb régiókban Debrecenben, Berettyóújfaluban, Hajdúböszörményben és Hajdúszoboszlón találkozhatunk épületével. Az előadás ezekre, illetve az építész munkásságára tér ki.

A téma kifejezetten interdiszciplináris jellegű, hiszen egy sajátos szegmense a jog(történet) és az építészet(történet) találkozásának.

ADALÉKOK BEREGSZÁSZ KÖZÉPKORI TÖRTÉNETÉHEZ

Szerző: Mihók Richárd

Beregszászt tekinthetjük a kárpátaljai magyarság fővárosának és kulturális központjának. De mikor és hogyan is alakul ki, és hogyan megy végbe a város fejlődése a korai századokban? Beregszász településének első említése 1247-ből való. Ekkor a település nagyszámú kiváltságban részesült, ami megfelelő lökést adott a későbbi fejlődésnek. A 13–14. század folyamán kétségtelenül a vármegye központjává válik. Az idő folyamán neve is többször változott, így Lampertháza, Lampertszász majd Beregszász névalakra. A városban élő szász hospesek és a számukra biztosított előjogok, gyors fejlődést biztosítottak a városnak. A város a középkor folyamán keletről érkezett szláv nemesek kezében is megfodult, mint Lev halicsi és Korjatvics podóliai hercegek birtokaként. A szomszédos városokkal szemben, mint Szőlős, Munkács, Ungvár, Huszt stb., Beregszászon vagy közvetlen közelében nem épült erődítmény. Ennek ellenére a vármegye politikai, igazságszolgáltatási és gazdasági központjává vált.

A FIZIKAI INAKTIVITÁS NEMZETGAZDASÁGI TERHEI

Szerzők: Müller Anetta – Gabnai Zoltán – Borbély Attila – Bács Zoltán

Az inaktív életmóddal összefüggő megbetegedések megjelenésének és növekvő prevalenciájának oka, hogy az ember napjainkra valamennyi technikai vívmányát az irányba fejlesztette, hogy élete könnyebb és kényelmesebb legyen, ami társadalmi szintű fizikai inaktivitást eredményezett. A fizikai inaktivitás számos betegség kialakulásáért felel, azaz az inaktív életmóddal megnő bizonyos betegségek kialakulásának kockázata, mint például a szív- és érrendszeri megbetegedések, a stroke, a 2-es típusú cukorbetegség, a csontritkulás, az elhízás, a magas vérnyomás, vagy a stressz eredetű megbetegedések. A WHO becslései alapján a fizikai inaktivitás 3,2 millió halálesetért felel, amely alapján a világon a 4. vezető halálozási okként nevesítik. Ezen betegségek gyógyítása meghatározó arányát teszi ki az egészségügyi kiadásoknak, mely nemzetgazdasági szinten óriási terhet ró a különböző országokra, így hazánkra is.

Az előadásban bemutatjuk a különböző országokban végzett, fizikai inaktivitással kapcsolatos betegségterhek adatait, valamint azok számítási módszerét. Kitérünk azokra a kutatásokra is, melyek arra hívják fel a figyelmet, hogy az ülő életmódot (hosszú időn keresztül tartó tartós ülés, illetve pihenés) a fizikai aktivitás sem tudja teljes mértékben kompenzálni, így a hosszú ideig elhúzódó ülés jelentős kockázati tényezője a különböző kardiovaszkuláris betegségeknek.

A fizikai aktivitással összefüggő gazdasági terhek becslése és számszerűsítése napjainkban egyre inkább előtérbe kerül a hazai és nemzetközi kutatásokban egyaránt, melyek módszertanilag igen

változatos képet mutatnak. A fizikai aktivitás jelentőségét és preventív szerepét felismerve számos ország dolgozott ki stratégiákat és cselekvési terveket a társadalom egészségi állapotának javítása céljából, amelyben kiemelt szerepet kap a fizikai aktivitás növelése, ösztönzése is.

Kutatásaink során ezért kiemelten fontosnak tartjuk, hogy olyan interdiszciplináris együttműködések valósítsunk meg, amely során több terület szakemberei (közgazdaság-, orvos-, és sporttudományok) kooperációjának eredményeként modellezni tudjuk az egészséggazdasági költségeket, különböző változók mentén.

A MÉLIUSZ JUHÁSZ PÉTER KÖNYVTÁR HELYISMERETI GYŰJTEMÉNY ÉS FOTÓTÁRÁNAK BEMUTATÁSA

Szerző: Nagyné Marton Andrea

Gyűjteményünkben található dokumentumok nélkülözhetetlen forrásai a helytörténeti kutatásnak. Célunk a kutatás során jelentkező igények kielégítése. Törekszünk arra, hogy a használóinkat minél sokoldalúbban tájékoztassuk Hajdú-Bihar megye, a történelmi Bihar, Hajdú vármegye és Debrecen múltjáról és jelenéről. A teljesség igényére törekedve gyűjtjük, feldolgozzuk a megye településeivel kapcsolatos dokumentumokat. Nagy figyelmet szentelünk a helyi tartalmú, helyi kiadású, helyi nyomda által előállított, valamint helyi személy által alkotott kiadványok beszerzésére. 1968 óta végzünk helyismereti sajtófigyelést a könyvtárba járó országos és helyi lapokból. Ez a munka 1990 óta számítógépen folyik, 2013-tól a „JADOX Hajdú-Bihar Megyei Közös Helyismereti Gyűjtemény” elnevezésű adatbázisunk elérhető a honlapunkról. Az adatbázisban helyi vonatkozású cikkek, tanulmányok, fotók, aprónyomtatványok találhatóak. Digitalizálásuk, feltöltésük és metaadatokkal való ellátásuk folyamatos. A Civiskultura.hu internetes oldalon Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata és a Méliusz Juhász Péter Könyvtár QR-kódok alkalmazásával mobiltelefonos városnézésre invitálja a cívisvárosba érkező turistákat és Debrecen polgárait. A nevezetességekről szóló információk a Méliusz Juhász Péter Könyvtár Helyismereti Gyűjtemény és Fotótárának anyagából kerülnek feltöltésre. Debrecen helyismereti bibliográfiája címmel a honlapunkon található az Órváros Debrecen Közalapítvány adatbázisa, amely Debrecen helytörténeti irodalmát gyűjti egybe. 2015-ben indítottuk fórum teremtő jelleggel az „Ad astra per aspera: Helytörténeti kutatások és kutatóműhelyek” című sorozatunkat a Debreceni Egyetem, a Déri Múzeum, a Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú-Bihar Megyei Levéltára, a Debreceni Református Kollégium Nagykönyvtára és Múzeuma, a Tiszántúli Református Egyházkerület Levéltára kutatóival együttműködve. A helytörténeti kutatók számára – nemcsak szakmai körben – lehetőséget biztosítunk kutatásaik megismertetésére. Évente öt alkalommal folyamatosan új előadók kapcsolódnak be az előadássorozatba, emellett helyi vonatkozású könyvbemutatókat, filmbemutatókat, kiállításokat szervezünk.

MAGYARORSZÁG MŰTRÁGYA FELHASZNÁLÁSÁNAK BEMUTATÁSA

Szerző: Novák Norbert

Napjaink modern mezőgazdasága elképzelhetetlen műtrágya használat nélkül. Az ágazatot vezető cégek világszerte kísérleteznek olyan termékek előállításával, amelyek a környezetre kevésbé károsak, de mégis kedvező hatással vannak a termesztett növényekre. Így a célként kitűzött hozamnövelés a lehető legegészségesebb módszerekkel érhető el.

A kutatásomat a nemzetközi, az európai és a hazai műtrágyapiac átlagáraitól és felhasználásáról végeztem. A szekunder kutatás során külföldi és hazai adatbázisokra, szakirodalmakra és tanulmányokra támaszkodva mutatom be a nemzetközi és hazai műtrágyaágazat általános helyzetképét. A külföldi statisztikai adatbázisok közül az OECD, EUROSTAT és FAO által elérhető adatokat használtam a termelés, a felhasználás, a külkereskedelem és a piaci árak elemzésére. Az OECD 2019-ig és a FAO 2030-ig tartó előrejelzése segítségével bemutathattam a

jelenlegi tendenciákat és azok várható jövőbeli alakulását.

Nemzetközi kereskedelmi import oldalon USA, Kanada, India, Brazília és Oroszország szerepe kiemelkedő, míg az export oldalon Oroszország, Kanada, Kína, Belorusszia, USA és Németország tölt be fontos szerepet. Európában a műtrágya gyártásában élen járnak az oroszok, a németek, a lengyelek és a magyarok is. Hazánk legnagyobb műtrágyagyártással foglalkozó vállalata a Nitrogénművek Zrt. A cég 1,1 millió tonnás éves gyártása 2/3-át hazai piacon értékesíti, míg a maradék 1/3 külföldi piacra kerül. A cég folyamatos fejlesztések mellett kapacitását bővítve, jelentős tőke bevonásával veszi fel a versenyt külföldi konkurensivel.

A téma aktualitása miatt fontosnak tartom e terület vizsgálatát, mivel felgyorsult világunkban egyre nagyobb hangsúlyt kell fordítanunk a környezet- és növényvédelemre. A környezetvédelem szempontjából kiemelt jelentőséggel bír a környezetkímélő módszerek haladéktalan bevezetése és az eddigi szabályozások további szigorítása.

A REFORMÁTUS EGYHÁZMŰVÉSZELET MŰVÉSZELET-TÖRTÉNETI ÉS NÉPRAJZI JELENTŐSÉGE

Szerző: P. Szalay Emőke

A magyarországi egyházak mindegyikének megvannak a jellegzetes tárgyai, amelyek egyházművészet címszó alatt váltak ismertté. Az egyházművészetben különleges helyet foglal el a református egyház.

A XVI. században a szerveződő református egyház a zsinati előírásokban az úrvacsora osztás és keresztelés céljaira használt tárgyakra semmilyen formai vagy díszítésbeli előírást nem szabott meg. Ennek következtében a református templomokba az évszázadok alatt minden olyan anyagú és formájú edény bekerülhetett, amelyet megfelelőnek érezték a liturgikus célokra.

A református gyülekezetek gazdag és változatos tárgyi anyagának a fentiek adják a magyarázatát. A hívek a XVI. századtól kezdődően olyan edényekkel, terítőkkal tisztelték meg egyházukat, templomukat, amelyeket szépnek, értékesnek és méltónak véltek. A kor szokásos abroszai, terítői díszítették az Úr asztalát, asztalneműként használt poharakkal, tányérokról szolgálták ki az úrvacsorát.

A gyülekezetek a szent edényeket, terítőket évszázadokon át megőrizték és napjainkban is ragaszkodnak hozzájuk, amelyek alig kerültek- kerülnek közgyűjteményekbe, így jórészt ismeretlenek a tudományos kutatás előtt.

A XVII–XVIII. századi ötvöstárgyak, ónedények, kerámiák, úrihímzések, recehímzések, egyéb textíliák, manufaktúris selymekendők az iparművészeti és népművészeti kutatások fontos területei.

Az emléktárgy tervszerű feltárása 1995-ben kezdődött a határon túli területeken. A kárpátaljai, délvidéki és felvidéki gyülekezetek után jelenleg a Tiszántúli Református Egyházkerületben folytatjuk a felmérést.

A kutatás eredménye a Magyar Református Egyház Javainak Tára sorozat eddig megjelent közel 40 kötete.

A FIZIKAI AKTIVITÁS, MINT EGÉSZSÉG-BEFEKTETÉS

Szerző: Pfau Christa – Pető Károly – Fazekas Balázs – Bácsné Bába Éva

Igen széles szakirodalmi háttere van azoknak az orvosi kutatásoknak, melyek a rendszeres fizikai aktivitás protektív hatását igazolják a betegségek és a káros szenvedélyek kialakulásában. Hazai és nemzetközi tanulmányok elemzik és bizonyítják a rendszeres testmozgás, a fizikai aktivitás szervezetre gyakorolt pozitív hatását, valamint prevencióban és terápiában betöltött szerepét.

Előadásunkban ismertetjük a hazai lakosság főbb egészségmutatóinak és aktivitásának alakulását, valamint ezek összehasonlító elemzését az Európai uniós országok vonatkozásában. Az Eurobarométer felméréseit használva fejlődési tendenciákat mutatunk ki és elemzünk a vizsgált

tényezők (pl.: rendszeres fizikai aktivitást végzők és elhízottak aránya, születéskor várható élettartam, egészségben eltöltött életevek) változásairól. A szakirodalmi források bizonyítják, hogy a társadalom egészségi állapota és a gazdasági teljesítmény között szoros összefüggés van. Munkánkban bemutatjuk azokat a tanulmányokat, melyek számszerűsítve is igazolják, hogy a rendszeres sportolás és fizikai aktivitás, amennyiben tartós fogyasztási cikként értelmezzük, befektetésként is realizálható.

Barro (2005) szerint a lakosság egészségi állapota a gazdasági teljesítmény és gazdasági növekedés egyik legfontosabb indikátora. Suhrcke és munkatársai (2005, 2008) megállapították, hogy a lakosság várható élettartamának egy évvel történő növekedése négy százalékos gazdasági növekedést eredményezhetne országonként. Így az egészségfejlesztésbe való invesztálás egyértelműen a gazdasági növekedés és fenntarthatóság előmozdítójává válhatna. Nordhaus (2002) pedig tanulmányában az egy megmentett életév értékét hárommillió dollárban állapította meg. Arora (2001) kutatásában arra a megállapításra jutott, hogy a populáció egészségi állapotának fejlődése a gazdasági növekedés mintegy 30-40 százalékáért felelős.

Előadásunkban bemutatjuk azokat a javaslatokat és WHO-s ajánlásokat, melyek a rendszeres fizikai aktivitásra vonatkoznak, és célcsoport-specifikusan határozzák meg az egészségelőnyök eléréséhez szükséges aktivitási szintet, valamint a terhelés intenzitását.

AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSI AKTIVITÁS ÉS ÉRTÉKESÍTÉSI CSATORNAVÁLASZTÁS REGIONÁLIS KÜLÖNBSEGEI A MAGYAR MEZŐGAZDASÁGBAN EGY EMPIRIKUS KUTATÁS ALAPJÁN

Szerző: Szabó G. Gábor – Baranyai Zsolt

Kétségtelen gazdasági és társadalmi előnyeik ellenére, a magyarországi termelői kezdeményezések túlnyomórészt gyengék és erőtlenek, alig néhány erősebb szervezet szolgálja a termelők érdekeit. Tanulmányunkban a szövetkezés-együttműködés gazdasági-társadalmi feltételei és akadályai a magyar mezőgazdasági termelők körében témájú, 2017-ben záruló OTKA kutatás (K105730) néhány empirikus eredményeiről adunk számot, helyzetértékelést adva a magyar mezőgazdasági termelők együttműködési aktivitásáról és az ahhoz kapcsolódó kérdéskörökről.

A kutatás tapasztalatai szerint a NAK segítségével 2015 nyarán felmért üzemi kör (N=6573) több mint fele (51%) semmilyen együttműködésben nem vesz részt. Az ország egyes régiói között relatíve jelentős differenciák azonosíthatók az együttműködési aktivitásban. Kimagasló az Észak-Magyarország régió, ahol a válaszadók közel 60%-a vesz részt valamilyen együttműködésben, de szintén jelentős aktivitást mutatnak a dunántúli régiók is (50,5-54%). A legalacsonyabb ráta a Dél-Alföld régióját jellemzi, ahol a részvételi arány 42%-os.

Az értékesítési csatornaválasztást vizsgálva, eredményeink szerint országos viszonylatban a termelés során képződő árualap értékesítése leggyakrabban felvásárlón/nagykereskedőn keresztül történik, melyen belül domináns a nem termelői tulajdonú szervezetek részére történő értékesítés. Regionálisan vizsgálva, a csatorna-választásban érdemi differenciák nem azonosíthatók, ugyanakkor természetesen kimutatható néhány érdekes jelenség, ezek a teljesség igénye nélkül:

1) országosan a gazdaságok 6,9%-a használja a nagybani piacot, mint értékesítési csatornát. Az egyes régiók között az említett csatorna használatának intenzitásában jelentősebb differenciák lelehetők fel: a leginkább a Dél-alföldi gazdálkodók körében használt, a régió válaszadóinak 16,8%-a értékesít valamekkora volument ezen keresztül, míg a Nyugat-Dunántúl régiójában ez az arány mindössze 0,8%;

2) a termelői tulajdonú felvásárlónak/nagykereskedőnek történő értékesítés megjelenési gyakoriságai 24 és 40,4% között mozognak. Leginkább az Észak-alföldi, legkevésbé a Közép-magyarországi régió gazdálkodói élnek ezzel a lehetőséggel, míg a nem termelői tulajdonú megoldásba a két szélsőértéket szintén a Közép-magyarországi (36,7%), illetve Dél-dunántúli régió (54,1%) gazdálkodói adják;

3) A felmért gazdálkodói körben egyértelműen megjelenik a törekvés az ellátási lánc rövidítésére, melynek keretében közvetlen fogyasztó/feldolgozó részére történik az árualap értékesítése, de

tulajdonképpen a közvetlenül kiskereskedelem részére történő értékesítés is ide sorolható. Ebben a vonatkozásban a legaktívabb régiónak tekinthető a Közép-magyarországi régió, de nagyságrendileg hasonló az aktivitás a Közép-Dunántúl és Észak-Magyarország régiókban is.

AZ OSZTRÁK BTK. BEVEZETÉSE, ÉS ANNAK GYAKORLATI JELENTŐSÉGE HAZÁNK JOGGYAKORLATÁBAN

Szerző: Szabó Zsanett

Kutatásom keretében az 1849–1878 közötti büntető anyagi jogot vizsgálom, konkrétan azt szeretném feltárni, hogy a korszak sajátosságaihoz képest a megjelölt időszakban hazánk joggyakorlata hogyan is nézett ki, hogyan tudott reagálni az ekkor lezajló változásokra. A megjelölt időszak büntető igazságszolgáltatás szempontjából igen sok érdekességet tartalmaz, többek között kiemelném azt az időszakot, amikor is az 1852. évi pátenssel hatályba léptették Magyarországon az osztrák büntetőtörvénykönyvet, az 1803. évi Straßgesetz-et, amely a magyar jogrendszerbe ugyan nehezen illeszkedett, de a rendi büntetőjoghoz képest előrelépés volt. Jelen előadás keretében elsősorban tehát az osztrák jog bevezetéséről szeretnék beszélni, hogy milyen hatással volt joggyakorlatunkra, ugyanis aránytalanul súlyos büntetési tételek, és a politikai bűncselekmények tág köre jellemezte, amely széles bírói önkénynek engedhetett teret. Ráadásul a büntetőtörvénykönyv hatálybaléptetése csak látszólag oldotta fel a szokásjog alkalmazásból eredő bizonytalanságokat, hiszen innentől kezdve a bírának az idegen jogrendszer hazai helyzetekre történő alkalmazása jelentette a kihívást. Azt pedig, hogy az osztrák büntetőjogot a gyakorlatban mennyire követték, vagy mennyiben tértek el attól, a tiszántúli bíróságok gyakorlatára kihegyezve kívánom bemutatni.

A HR ÚJ KIHÍVÁSAI ÉS AZ EFQM KIVÁLÓSÁG MODELL

Szerző: Szabolcsi Sára

A HR számos kihívással néz szembe a XXI. században, melyek nagy része a globalizációval és a beláthatatlan ütemű technológiai fejlődéssel hozható összefüggésbe.

Míg egyesek a funkció megszűnését, vagy más funkciókkal való összeolvadását jósolják, mások a terület erősödését, új feladatkörökkel való gazdagodását, vagy szerepének átalakulását, esetleg jelentőségének növekedését várják. Egy biztos: ez a menedzsment terület folyamatos változásban van, midig új kihívásokra kell optimális válaszokat találnia.

Az EFQM Kiválóság Modell, mint menedzsment keretrendszer, képes lehet válaszokat, megoldásokat kínálni a felmerülő kihívásokra.

Miután a HR legaktuálisabb kihívásait friss kutatások, valamint szakértői, vállalatvezetői vélemények alapján összegeztem, a Modellt veszem górcső alá. A tanulmányban az EFQM Kiválóság Modell elemzésén keresztül bemutatom, hogy ez az átfogó modell milyen válaszokat tud adni a HR területén felmerülő kérdésekre.

ARCHÍVUM VÉGVESZÉLYBEN – BIHAR VÁRMEGYE LEVÉLTÁRÁNAK HÁNYATTATÁSAI A 20. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN

Szerző: Szálkai Tamás

Bihar vármegyében – Várad révén – az írásbeliség ősi múltra tekinthet vissza. Az itt keletkezett iratok az évszázadok során sokat pusztultak, bár őrzésükre nagy gondot fordítottak. A mai levéltári anyag folyamatos iratsorozatai a 17. század végétől indulnak és több-kevesebb hiánnyal az 1950. évi megyeegyesítésig tartanak.

Különböző feljegyzések szerint a 20. század elején a bihari a legjobban rendezett megyei levéltárak közé tartozott. Trianon után az archívum sorsa évtizedekig igen hányatott volt: a román

közigazgatás bevezetése után csak 1928-ban sikerült átmenekíteni Csonka-Bihar megye székhelyére, Berettyóújfaluba, ahol megfelelő helyiségek hiányában próbálták újra rendezni. Miután Nagyváradot 1941-ben visszacsatolták Magyarországhoz, a levéltári anyagot is visszaszállították. A szovjet hadsereg elől menekítve a Nagyrábé melletti füstpusztai Echerolles kastélyban falazták el, ám ez nem jelentett akadályt a kóbor „kincskeresők” számára. A háború végén Szücs Sándor jeles néprajzkutató hívta fel a figyelmet a levéltár pusztulására levelével, melyben leírja, hogy az egyik dűlőúton kéziratos térkép foszlányait sodorta a lába elé a szél, rajta a pecsét: „Bihar vármegye levéltára”...

AZ MNL HAJDÚ-BIHAR MEGYEI LEVÉLTÁRÁNAK GULÁG-PROJEKTJE: FORRÁSFELTÁRÁS ÉS ADATBÁZISOK

Szerző: Szikla Gergő

A Gulágra Hajdú-Biharból elhurcoltakról – egy-két település kivételével – ezidáig még nem készült részletes forrásfeltárás, emiatt nem tudjuk, hogy pontosan hány polgári személyt és hadifoglyot vittek el a megyéből a Szovjetunió munkatáborába. Ezen hiátust pótolandó a Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú-Bihar Megyei Levéltára projektjének keretében a saját és az Országos Levéltár anyagából tárta fel a vonatkozó dokumentumokat, és kezdte meg digitalizálásukat. Utóbbi munkálatokat jelenleg is folyamatosan végzik. A teljes digitalizált állomány és a legjelentősebb iratanyagokhoz készült adatbázisok egy helyen, egy tematikus honlap (<http://gulag.hbml.hu/>) keretében érhetők el. A projekt célja nem a megtalált források feldolgozása volt, hanem egy olyan tematikus gyűjtemény és segédletek létrehozása, amelyek egyaránt segítik mind a tudományos kutatók, mind a hozzátartozóikat keresők munkáját.

Debrecen város abban a „kiváltságos” helyzetben volt, hogy 1945–1950 között itt működött az a Hadifogoly Átvevő Bizottság és Fertőtlenítő Intézet, ahol a Gulágról hazatérő polgári személyeket és hadifoglyokat először regisztrálták. Az ezekre vonatkozó, bőségesen rendelkezésre álló iratanyag szintén fel lett dolgozva, ráadásul ezen dokumentumok már nem csak helyi szintű, hanem országos érdeklődésre is számot tarthatnak, hiszen Magyarország majd minden településéről vittek el embereket „málenkij robot”-ra.

A levéltár munkatársainak – a projekt keretében végzett – kutatása kiterjedt a debreceni internálótáborra és az 1950–1953 között Hajdú-Bihar megyében (Hortobágy, Hajdúnánás stb.) létrehozott kényszermunkatáborokra, az úgynevezett „magyar Gulág”-ra is. Ezekbe a lágerekbe szintén az egész ország területéről érkeztek internáltak, kitelepítettek, a családtagjaikkal együtt.

A legérdekesebb és legjellemzőbb források egy virtuális kiállítás (http://mnl.gov.hu/mnl/hbml/virtualis_kiallitas/emberek_az_embertelensegben_hajdu_biharból_a_gulag_ra_es_vissza) keretében kerülnek bemutatásra, amely egy-egy fejezetben dolgozza fel a térség megszállását, az Gulágra történő elhurcolásokat, a hazatérők fogadását és a hortobágyi kényszermunkatáborokat.

CSALÁDI VÁLLALKOZÁSOK UTÓDLÁSI HELYZETÉNEK ELEMZÉSE AZ ÉSZAK-ALFÖLD RÉGIÓ EGYES VÁLLALKOZÁSAIBAN

Szerző: Tobak Júlia

A Magyarországon működő, rendszerváltozás táján alakult családi vállalkozások tevékenységük azon szakaszába értek, amikor a vállalkozás átadásával, annak megtervezésével komolyabban törődniük kell. Az generációváltás, a stafétabot átadása egy előre megtervezendő, hosszabb, több évig tartó folyamat eredménye, melyre tudatosan készülni kell, és végrehajtását időben kell elkezdeni ahhoz, hogy kimenetele sikeres legyen. A nemzetközi tapasztalat szerint többféle szakasza van a generációk között tudás-, tapasztalat- és vagyónátadásnak. Hazánkban a családi

vállalkozások öröklési kérdése egy új, feltárandó területnek tekinthető, hiszen közel 30 év, pont egy generációnyi idő telt el az családi cégek alapítása óta.

A tanulmány célja néhány, az észak-alföldi régióban működő családi vállalkozás utódlási helyzetének bemutatása. Az utódlási állapot megismeréséhez előzetes szekunder adatgyűjtés után mélyinterjúk készítésére került sor. A kutatás eredményeképpen, a megismert és elemzett észak-alföldi székhelyű, családi tulajdonú vállalkozások tapasztalatai alapján utódlási modell kidolgozása történt, melynek 5 egyértelműen elhatárolható, egymásra épülő szakasza van. A különböző szakaszokat a vállalt felelősség mértéke, az önálló döntéshozatal és a független irányítás szerint alacsony, magas és közepes szinten lehet értékelni. Az eredmények alapján megállapítható, hogy a kiválasztott családi tulajdonú vállalkozások az utódlási/öröklési folyamat mely szakaszában tartanak jelenleg. A tapasztalatok-, a tulajdonosi és döntési jogok átadása jellemző az első generációs családi cégekre 2017-ben. A vizsgált vállalatok között van olyan, aki a generációváltást, a stafétabot átadását már sikeresen levezényelte és ezzel a Magyarországi gyakorlat szerinti utódlási létra legfelső fokát elérte.

TALAJKÉMIAI VÁLTOZÁSOK SZENNYVÍZISZAP KOMPOSZT KEZELÉS HATÁSÁRA / TALAJTAN, VÍZGAZDÁLKODÁS ÉS NÖVÉNYTERMESZTÉS

Szerző: Tomócsik Attila

Magyarországon még mindig nő azon települések száma, melyekben kiépül a szennyvízelvezető csatornarendszer. Ezzel a folyamattal párhuzamosan számolnunk kell a szennyvíztisztítási technológia során keletkező megnövekedett szennyvíziszap mennyiségével, aminek a környezetbarát módon történő végleges elhelyezését, esetleg hasznosítását meg kell oldanunk. Számos kísérlet eredménye bizonyította, hogy a szennyvíziszap és a szennyvíziszap komposzt tápanyag-utánpótlásra történő használata járható út lehet az említett célok elérése érdekében. Ezek az eredmények általában rövid távú kísérletekből származnak. A hosszabb távú hatás megismerésére a szennyvíztisztítás során keletkező kommunális szennyvíziszap növénytermesztésben tápanyag-utánpótlás céljára történő felhasználás lehetőségét vizsgáljuk a Debreceni Egyetem, AKIT Nyíregyházi Kutatóintézetben. A kísérletet a 14 évvel ezelőtti (2003) beállítást követően a mai napig fenntartjuk és a kapott adatok alapján elemezzük a szennyvíziszap komposzt, talajra és növényekre gyakorolt hatását. Célunk volt, hogy a homoktalaj gyenge tulajdonságait javítsuk, a környezetünk szennyezését elkerüljük. Az istállótrágyázáshoz hasonlóan, három évente történik a szennyvíziszap komposzt kijuttatása, 0, 9, 18 és 27 t/ha adagoknak megfelelő kezeléseket alkalmazva. Tesztnövénynek zöldborsót (*Pisum sativum* L.), tritikálét (*x Triticosecale X Wittmack*) és kukoricát (*Zea mays* L.) választottunk. Cikkünkben a szennyvíziszap komposzt talajkémiai (humusz %, pH(H₂O), réz és cink tartalom) tulajdonságokra gyakorolt hatását mutatjuk be a kijuttatás (2012) utáni periódusban. Eredményeink alapján a szennyvíziszap komposzt alkalmazása pozitívan befolyásolta a vizsgált paramétereket, amellyel így javítottuk a kísérleti területünk talajának tulajdonságait.

INTERREGIONÁLIS ÜZLETI HÁLÓZATOK AZ ÉSZAKNYUGAT-MAGYARORSZÁGI ÉS A MORVA TÉRSÉGEK KÖZÖTT A 16. SZÁZADBAN

Szerző: Tózsza-Rigó Attila

A közép-európai gazdasági rendszer vizsgálatának kiemelt szerepe van abban, hogy általános képet alkothassunk a kora újkori gazdasági folyamatok alakulásáról. A közép-európai térségnek egyik legfontosabb kereskedelmi ütőere volt az ún. dunai útvonal, amely több, gazdaságilag kölcsönösen egymásra utalt térséget kapcsolt össze. Az ily módon körvonalazódó – a globális gazdasági rendszerben is fontos szerepet játszó – dunai nagyrégióknak, kiemelt jelentősége ellenére is eddig mind a nyugat-, mind a közép-európai történettudomány viszonylag kevés figyelmet szentelt. A

jelen előadásban érintett térségek vizsgálata hiánypótló elemzésként szolgál ahhoz, hogy teljesebb képet kapjunk a kora újkori globalizálódó gazdasági rendszerről, illetve azon belül a közép-európai térségek egymás közötti üzleti hálózatáról.

Az interregionális üzleti hálózatoknak kiemelt szerepe volt a szomszédos térségek közötti kapcsolattartásban. Az elemzésben kiemelt helyet kapnak az alsó-magyarországi városok interregionális pozíciói és északi- északnyugati kapcsolatai. Ezek a hálózatok nemcsak a szűken értelmezett interregionális kapcsolatrendszert befolyásolták, hanem hatással voltak a dunai térség teljes, multilaterális hálózati szisztémájára is. Az előadás keretében betekintést nyerhetünk olyan kereskedelmi együttműködésekbe, amelyek nemcsak az említett szomszédos régiók kereskedőit foglalták magukba, hanem az osztrák és a sziléziai régiók üzleti szereplőit is.

JEGYZETEK

